

Adam Pytel

28 czerwca – **Dzień sanockiego „Sokoła”** (w 2020 przypada w niedzielę).
Ze względu na wybory, uroczystość przesunęliśmy na sobotę, 4.07.2020 r.

Oddanie honorów i zapalenie znicza pamięci,
przy grobie dh. prezesa śp. Adama Pytla,
z odnowionym nagrobkiem przez TG „Sokół” w Sanoku 20.05.2020 r.,
w 92. rocznicę Jego śmierci i w 131. rocznicę utworzenia sanockiego „Sokoła”.

Szanowni Państwo!

Spotykaliśmy się w miejscu świętym, gdzie spoczywają szczątki doczesne
tysiący sanoczan.

Każdy z nas odwiedza groby swoich dziadów, rodziców, krewnych i znajomych,
a dzisiaj Uhonorowaliśmy **Wielkiego Obywatela Miasta Sanoka**, którego
pogrzeb w 1928 r. stał się wielką manifestacją poparcia dla Jego postawy
życiowej i Jego dokonań.

Sanoccy Sokoli w większości spoczywają w Sanoku, ale wielu z różnych
przyczyn spoczywa na różnych cmentarzach naszego Globu.

Wymienię tylko kilkunastu:

- 1 **DR KAROL ZALESKI** (1856-1941)
Współzałożyciel sanockiego „Sokoła”
Lekarz miejski
Spoczywa w Sanoku.
W Sanoku jest ul. Zalewskiego (Dąbrówka)

- 2 **DR KAROL PETELENZ** (1847-1930)
Współzałożyciel sanockiego „Sokoła”
Kierownik C. K. Gimnazjum Męskiego w Sanoku (1888-1890)
Spoczywa na **Cmentarzu Łyczakowskim we Lwowie**

- 3 **ADAM PYTEL** (1856-1928)
Kierownik C. K. Gimnazjum Męskiego w Sanoku (1913-1917)
Burmistrz Sanoka (1924-1928)
Współorganizator akcji przejścia koszar w 30.10.1918 r.
Spoczywa w Sanoku
Nagrobek odnowiony 20.05.2020 r. przez Zarząd TG „Sokół”
w Sanoku

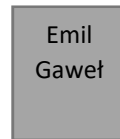
- 4 **FELIKS GIELA** (1859-1936)
Współzałożyciel sanockiego „Sokoła”
Prawnik, aptekarz
Burmistrz Sanoka (1905-1914)
Spoczywa w Sanoku.
W Sanoku jest ul. Feliksa Giela.
1914 – Honorowy Obywatel Królewskiego Miasta Sanoka.
Zabytkowy nagrobek odnowiony w 2015 r. przez Stowarzyszenie
Opieki nad Starymi Cmentarzami w Sanoku

- 5 **DR STANISŁAW BIEGA** (1862-1923)
 Współzałożyciel sanockiego „Sokoła”
 Sekretarz ZTG „Sokół” we Lwowie
 Wiceprezes ZTG „Sokół” w Warszawie
 Spoczywa na **Cmentarzu Powązkowskim w Warszawie**
- 6 **INŻ. WŁADYSŁAW ADAMCZYK** (...-1915)
 Współzałożyciel sanockiego „Sokoła”
 Starszy radca budownictwa
 Spoczywa w **Białej**
- 7 **POR. DR EMIL GAWEŁ** (1875-1921)
 Adwokat
 Po upadku twierdzy Przemyśl w 1914 r. został **wzięty przez Rosjan do niewoli, zmarł w Tule.**
- 8 **JAN KILLAR** (1884-1939)
 Prof. gimnazjalny, uczył języka polskiego, łacińskiego, greckiego, niemieckiego, historii, kaligrafii.
 Spoczywa w Sanoku
- 9 **MJR TADEUSZ ZBYSZYCKI** (1892-1987)
 Mjr c. k. armii austriackiej.
 Był znanym bibliofilem o największym zbiorze w Sanoku.
 W swoim mieszkaniu ukrył sztandar sokoli przed Niemcami, a następnie przed władzą PRL, w bardzo trudnym okresie 1939-1957.
 Zmarł w **Argentynie**
- 10 **MARIAN SZAJNA** (1873-1936)
 Profesor gimnazjalny
 Długoletni naczelnik i gospodarz gniazda
 Naczelnik powołanego w 1921 okręgu II sanockiego Dzielnicy Małopolskiej TG „Sokół”
 Spoczywa w Sanoku
- 11 **DR LEON STUDZIŃSKI** (1832-1914)
 Współzałożyciel sanockiego „Sokoła”
 C. i K. Starosta powiatu sanockiego (1872-1896)
 Spoczywa na **Cmentarzu Rakowickim w Krakowie**
Kwatera: X, Rząd: wsch, Miejsce: po prawej Łosiów.
- 12 **DR JERZY PIETRZKIEWICZ** (1888-1940)
 Adwokat, przysięgły Miasta Sanoka.
 Zginął w **Waimar-Buchenwald – symboliczny grób w Lesku**

Dł inż. Władysław Adamczyk

Emil
Gaweł

Dh Adam Pytel

• 16.10.1856 r. w Żukowicach
+ 30.10.1928 r. w Sanoku

Godność prezesa sanockiego „Sokoła”
pełnił w latach:
1906-1911, 1914-1927.

31.10.1918 – Z ramienia „Komitetu
Samoobrony Narodowej”
i jako prezes „Sokoła”
uczestniczył w przejmowaniu władzy
z rąk zaborcy.

Redaktor „Tygodnika Ziemi Sanockiej”
Kierownik Gimnazjum: 1913-1917
Burmistrz Miasta Sanoka: 1924-1928

Dh Adam Pytel, Wielki Obywatel Miasta Sanoka, przez 35 lat pracy dla Sanoka, zdobył sobie wielkie zaufanie sanockiej społeczności.

Adam Pytel urodził się w Żukowicach k/Tarnowa w rodzinie chłopskiej, w czasie zaborów w 1856 r., tj. 62 lata przed odzyskaniem niepodległości przez Polskę i żył w niepodległej jeszcze 10 lat.

Od 1876 r. studiował przez 4 semestry na UJ na fakultecie filozoficznym, następnie na Uniwersytecie Wiedeńskim filologię germańską i filozofię. Studia ukończył w 1881 r.

Po studiach miał kłopoty z otrzymaniem etatu profesora gimnazjalnego, gdyż władze austriackie uważały go za człowieka niebezpiecznego dla państwa. W tej sytuacji Pytel był zmuszony do zarabiania udzielając korepetycji w domach prywatnych.

Od 1890 r. uczył w gimnazjach w Krakowie i Samborze, a od 1893 r. do końca życia uczył języka niemieckiego, łaciny i greki w Sanoku.

Żona, Helena Prus-Głowacka (1870-1957) pochodziła z Tarnowa, gdzie w 1896 r. odbył się Ich ślub. Mieli czworo dzieci: Jadwigę (1898-1979), Stefanię (1899-1982), Janinę (1901-1986) i Stanisława (1908-1966).

Janina Hrebenda z d. Pytel, to matka prof. Jerzego Hrebendy ur. 1936 r. w Sanoku, mieszkającego w Warszawie, który to pozwolił nam na wykonanie remontu nagrobka Jego dziadka Adama.

Ojciec Jerzego, dr Jan Hrebenda, sędzia, w wieku 45 lat, zginął w Oświęcimiu w 1941 r. Przez kilka dni przebywał w jednym z baraków z rotmistrzem Witoldem Pileckim. Nazwisko dr Jana Hrebendy umieszczone jest na pomniku w formie pieca krematoryjnego, na cmentarzu w Sanoku.

Pan prof. Jerzy Hrebenda planuje przyjazd do Sanoka jak nabierze trochę sił po chorobach i jak trochę ustąpi koronawirus.

Rozumiejąc znaczenie „Sokoła” w życiu Narodu, związał się z sanockim gniazdem „Sokoła”, będąc jego prezesem przez bardzo długi okres, tzn. w latach: 1909-1911, 1914-1927.

Już 30 grudnia 1911 r. Walne Zgromadzenie sanockiego „Sokoła” przyznało Mu zaszczytny tytuł: **Honorowego Członka Sokoła.**

Wydział „Sokoła” postanowił dodatkowo umieścić w Sali Jego portret po wieczne czasy, dla upamiętnienia Jego zasług i Jego działalności na polu sokolstwa polskiego.

Za Jego prezesury organizowano i intensywnie szkolono **Drużyny Sokole**, zwiększano ich sprawność i wyposażenie. Pierwsze ślubowanie Druhów Stałej Drużyny Sokolej w Sanoku (SDS później PDS) odbyło się 29 czerwca 1913 r.

Nowy wydział, „**Samarytanin Sokoli**” – PCK, utworzony 22.02.1913 r., za Jego prezesury intensywnie ćwiczył i rozwijał się.

Przyjmuje (6/19.09.1914) w Sanoku **Legion Wschodni** pod dowództwem płk. Józefa Hallera (~7 tys. osób). Podkomendni J. Hallera wyruszyli w drogę ze Lwowa do Sanoka 29 sierpnia 1914 r. Szlak wiódł przez Lubień Wielki, Rudki, Sambor (Sąsiadowice), Chyrów (Tarnawa), Ustrzyki Dolne, Lesko. W szeregach żołnierzy był również ppor. Stanisław Biega s. Stanisława, ur. w Sanoku.

W działaniach patriotycznych „Sokół” współpracował ze Skautami, z Drużynami Bartoszewskimi, Związkiem Strzeleckim i innymi.

**31 października 1918 r. Adam Pytel
z ramienia „Komitetu Samoobrony Narodowej”
i jako prezes „Sokoła”
uczestniczył w przejmowaniu władzy z rąk zaborcy.**

W sierpniu 1925 r., Adam Pytel z Sokołami, przedstawicielami Miasta, Wojska i in. przygotowali **owacyjne powitanie delegacji Sokołów amerykańskich**, przejeżdżających przez Sanok. Były przemówienia, w tym przemówienie druha prezesa Teofila Starzyńskiego, odznaczenia sanockiego „Sokoła” odznaczeniami „Sokoła” amerykańskiego, występy itd.

Adam Pytel był redaktorem „Tygodnika Ziemi Sanockiej”.

Kierował Gimnazjum w okresie: 1912-1917.

Zaszczytną funkcję **Burmistrza Sanoka** pełnił w okresie: 1924-1928.

W czasie, kiedy pełnił funkcje Burmistrza Sanoka, stworzono plan zagospodarowania przestrzennego miasta, założono nowe ulice, wprowadzono komunikację autobusową umożliwiającą dojazd do okolicznych wsi, ukończono budowę łaźni miejskiej, zbudowano szkołę w dzielnicy Posada Sanocka, zainstalowano oświetlenie elektryczne w 1927 r.

W Domu Sokoła zainstalowano światło elektryczne w 1928 r.

Ignacy Paderewski znając działalność sanockiego „Sokoła”, napisał (22.01.1919) do dh. prezesa Adama Pytla list z gratulacjami za przygotowanie młodzieży na trud fizyczny i bohaterstwo w walce o niepodległość Polski.

Z Sanokiem Adam Pytel związany był przez 35 lat, tzn. do końca swego życia

*Był on człowiekiem przez całe życie uczciwym, bezinteresownym,
odważnym, pracowitym, mającym czas na wszystko.*

*„Kochała Go młodzież szkolna, kochali Go koledzy w zawodzie, druhowie
w pracy sokolej, szanowali obcy.*

*Wielką była Jego powaga, wielka wiara w Jego bezinteresowność
i sprawiedliwość”.*

***Pogrzeb Adama Pytla stał się prawdziwą manifestacją
narodową.***

***Takiej ceremonii pogrzebowej nie pamiętali najstarsi ludzie
w Sanoku.***

Dzisiaj przypominamy prawie zapomnianego

Wielkiego Obywatela Miasta Sanoka.

Na koniec zwracam się z prośbą do władz samorządowych i dyrektorów szkół, aby Adam Pytel był wpisany na listę postaci wzorcowych w procesie wychowania i kształtowania osobowości dzieci i młodzieży.

Prosimy również Pana Przewodniczącego Rady Miasta i Państwa Radnych Miasta Sanoka o nazwanie jednej z ulic Sanoka ul. Adama Pytla.

Bronisław Kielar
Prezes TG „Sokół” w Sanoku